

Maskrosbarn – För, om och av överlevare

– Jag bestämde mig för att klara mig! Mamma var sjuk och mådde dåligt, men jag hade rätt att må bra. Therése hade gärna blivit sedd, fått stöd och hjälp. Nu försöker hon ge andra det hon inte fick.

Text: Linn Johansson | Bild: Lena Katarina Johansson | [Prenumerera](#) | Artikel i [SocialPolitik nr 1 2010](#)

På Rädda Barnens Barndag i Malmö sitter uppskattningsvis hundra personer i publiken. Längst fram står 22-åriga **Therése Eriksson**. Hon berättar med säker röst om sin uppväxt med en manodepressiv och alkoholmissbrukande mamma. En uppväxt präglad av oro, ansvar, ilska. Och en massa kärlek. Alla lyssnar uppmärksam. Hennes erfarenheter och engagemang berör.

– Jag var helt säker på att jag aldrig skulle få tillbaka min mamma. Men idag har jag en bra relation med både mamma och pappa.

Therése är grundare och verksamhetschef för organisationen Maskrosbarn, en ideell organisation med bas i Stockholm som stödjer ungdomar med föräldrar som missbrukar eller är psykiskt sjuka. Verkligheten för uppskattningsvis 500 000 barn och unga i Sverige.

– Jag har egna erfarenheter och jag vill ge något tillbaka, det är väl det det ytterst handlar om. Att jag är ung gör att mina erfarenheter inte kan bortförklaras med att det var länge sedan det hände. Och jag träffar dagligen unga som upplever det jag upplevt.

Therése var elva år när hennes pappa yttrade orden "din mamma är alkoholist", ord vars betydelse sedan kom att prägla stora delar av hennes uppväxt. Senare stod det klart för Therése att

alkoholen inte var det enda problemet, hennes mamma led även av bipolär sjukdom, eller manodepressivitet som man sa då. I perioder var hon helt okontaktbar och sov 20 timmar om dygnet, i andra var hon istället manisk och konstant vaken. Hennes pappa fanns där hela tiden, han och Therése hade och har en god relation. Men han arbetade mycket och Therése beskriver honom mer som en vän än som en förälder.

– Något som är viktigt för mig att belysa, är att man kan må och ha det dåligt fastän man har en utåt sett fungerande familj, bor i villa, i ett icke socialt belastat område.

Therése berättar om sömnlösa nätter, om besvikelser och om att aldrig veta vad som väntade hemma. Om att inte känna igen sin egen mamma, om försök att hitta sig själv och orka med skolan i en tid när mycket runtomkring henne rasade. Therése fick ofta ta mycket ansvar i sin familj; handla, laga mat, städa och tvätta. Mycket i hennes liv präglades av skam och oförutsägbarhet. Tankar om hennes mamma skulle vara nykter eller inte när hon kom hem från skolan upptog mycket tid och energi. Skulle hon kunna ta med vänner hem eller var hon tvungen att hitta på någon ursäkt till varför de inte kunde vara hos henne idag heller? Fasaden utåt, fasaden om den underbara familjen, var ofta svår att upprätthålla.

Både *BRIS-rapporten 2009* och *Barn i familjer med alkohol- och narkotikaproblem* – omfattning och analys från 2008 från Statens folkhälsoinstitut vittnar om att Thérésés känslomässiga påfrestningar inte är ovanliga bland dessa barn och unga. Och att de ofta bär sina tankar och känslor i tystnad. De uppmärksammas sällan och benämns ofta som "de glömda barnen".

Det var Therése som skötte många av kontakterna med socialtjänsten och psykiatrin. För henne var det obegripligt att ingen frågade hur hon hade det, hur det var för henne i allt det som hände i hennes familj. Som den där gången då hennes mamma överdoserade sömntabletter och blev magpumpad på sjukhuset, eller när behandlingshemmet som skulle hjälpa

Theréses mamma med alkoholproblemen inte längre kunde ha henne där på grund av hennes psykiska problem. Då borde någon ha uppmärksammat Therése, att hon som tonårig dotter inte mådde bra i denna situation.

– Många professionella vuxna bröt emot sin anmälningsplikt när de träffade mig. Någon borde sagt "stopp, såhär kan du och din familj inte ha det". Men inget hände. Och jag undrade om hela mitt liv skulle präglas av detta.

Ändå lägger Therése inte skuld på någon.

– Det är många som frågat om mitt engagemang är en hämnd, om jag vill ge igen. Så är det absolut inte. När allt detta hände önskade jag att jag hade träffat någon som förstod hur jag hade det, som kände som jag. Maskrosbarn vill vara det stödet, ett komplement till den redan existerande hjälpen. Vi måste alla jobba tillsammans, alla krafter behövs.

Therése är även noga med att berätta om de runtomkring henne som faktiskt såg hur hon hade det; om läraren som visade henne till skolkuratorns rum, där hon sedan kom att tillbringa många timmar.

Therése kom att förstå att hon hade ett val. Och hon bestämde sig för att må bra, även om hennes mamma inte gjorde det.

– Jag skulle bli Therése, inte bara dotter till mina föräldrar. Jag bestämde mig för att klara mig. Jag insåg att jag hade rätt att må bra och att det är mammas eget ansvar att sluta dricka. Min mamma kan vara världens bästa mamma, även om hon är väldigt sjuk. Den insikten hjälpte mig att förlåta, och gjorde relationen till mina föräldrar bättre.

Tillsammans med bästa vännen **Denise Madsen** startade Therése organisationen Maskrosbarn i slutet av gymnasietiden. De delade samma erfarenheter och de hade stora planer. Men arbetet gick trögt i starten, det var många vuxna som inte trodde på dem och på deras idé.

– Vi tänkte starta med stödgruppsverksamhet, men insåg sedan att vi var tvungna att möta barn och unga någon annanstans, de vågar ju inte berätta. Okunskapen är stor. Så vi började där, med kunskaps- och informationsspridning.

Sedan Maskrosbarn startade för snart fem år sedan har Therése genomfört över 200 föredrag. Hon har pratat inför myndigheter, organisationer och i skolklasser, både utifrån sina egna erfarenheter och kring sin organisation. Och märkt den stora okunskapen.

– Många ungdomar tror att de kommer att hamna i familjehem om de berättar hur de har det, de vet inte hur socialt arbete fungerar. De behöver kunskap.

Maskrosbarn har nu växt till sig med hemsida, blogg, lägerverksamhet på sommaren, föreläsningar och individuellt stöd till barn och unga med föräldrar som är psykiskt sjuka och/eller missbrukare. Idag finansieras verksamheten av Socialstyrelsen, vilket medför att Theréses dröm i gymnasiet har utvecklats till en heltidstjänst. Men Therése upplever både för- och nackdelar med att vara ung och driva en organisation.

– Igenkännandet och förtroendet från ungdomar tror jag kommer snabbare eftersom jag själv är ung. Samtidigt kan det vara svårt att "bara" vara 22 år när det gäller ansökningar och i andra organisationssammanhang. Ibland tas jag inte riktigt på allvar och människor undrar om jag tänker använda detta senare i kommande arbete. Men detta är ju mitt arbete!

Therése är väldigt personlig och utlämnande i sin beskrivning av sin uppväxt och familj. Det kräver mod, styrka och självförtroende. Hon förklarar det rent teoretiskt som att hennes skyddsfaktorer varit fler och starkare än hennes riskfaktorer, men säger samtidigt att det antagligen varit annorlunda om hon exempelvis hade blivit mobbad i skolan. Då hade riskfaktorerna fått en övervikt och det kunde gått sämre.

– Jag överlevde mig själv. Jag har alltid haft ett starkt självförtroende och självkänsla, en bra grund att stå på. Idag får jag energin från ungdomarna och i chansen att vara någon som påverkar dem att själva förändra sin situation.

Therése och hennes arbete med Maskrosbarn har uppmärksammats i många olika sammanhang. Och under 2008 års gala Svenska

Hjältar utnämndes Therése till Årets Förebild. Som pris fick hon komma och tala i riksdagen, och efter det tillkom lagen lex Therése. Lagens syfte är att stärka rätten för barn och unga till missbrukande eller psykiskt sjuka föräldrar att få stöd, information och kunskap om sin situation.

– Men det är inte bara lagar som förändrar, det krävs en attitydförändring också. Vuxna måste bli berörda, men de måste även våga stå kvar.

Här ser Therése skolan som en viktig och unik arena. Hon menar att lärare borde se och uppmärksamma mer samt att de borde få mer handledning så de vet vad de ska göra om något barn är i kris.

– En enda lektion per år om hur det kan vara att leva med en missbrukande eller psykiskt sjuk förälder och en större öppenhet för många barn och unga kan verkligen göra skillnad. Det är vi vuxna som tillsammans skapar samhället, det är vårt ansvar att utforma det på ett bra sätt för barn och unga.

Idag är Theréses relation till föräldrarna god och de stöttar henne i hennes arbete och engagemang.

– Vi pratar varje dag och jag älskar dem verkligen. Pappa står bakom mig till tusen procent och mamma har sagt att om detta kan hjälpa någon annan så är det större, än att hon tycker att det är jobbigt.

Inför framtiden hyser Therése mycket hopp och hon har mycket kvar som hon vill uppnå. Inom Maskrosbarn finns planer på att anordna fler läger, nå ut till fler unga och hålla fler föreläsningar.

– Det krävs så lite för att uppnå så mycket för dessa barn och unga; att förstå att de inte är ensamma och att de är värdefulla, att bli sedda och lyssnade på. Det är det viktiga och där tror jag att Maskrosbarn kan spela en stor roll.

På många ställen på Maskrosbarns hemsida står orden; "vi är skapta att uppnå stora ting, om än så bara i det lilla", ord som i mångt och mycket representerar Therése och hennes engagemang.

– Jag vill göra mycket, men samtidigt måste man ju börja

någonstans. Jag har många gånger fått jobba i motvind, men det är samtidigt en underbar känsla att vakna på morgonen och kunna tänka att "idag kan jag förändra människors liv".

linn.johansson[at]gmail.com

Läs vidare:

Vi har ju hemligheter i den här familjen, Therése Eriksson, Ica Bokförlag 2009. Recenserad i Socialpolitik nr 4/09.

www.maskrosbarn.org